

ІННОВАЦІЇ У МИСТЕЦЬКІЙ І ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ

УДК 378.011.33:373.3/.5.091.12.011.3-051

DOI: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2023.28.293188>

Олександр Кучерявий, м. Київ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5469-0949>

КОНЦЕПЦІЯ ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ У ВИМІРАХ СОЦІАЛЬНИХ ПОТРЕБ ВОЄННОГО І ПОВОЄННОГО ЧАСУ

У статті визначаються і розкриваються структурні елементи концепції оновлення змісту професійної підготовки майбутніх викладачів закладів вищої педагогічної освіти у вимірах соціальних потреб воєнного та повоєнного періоду. Висвітлено концептуальні ідеї та цільові орієнтири щодо моделювання змісту професійної підготовки студентів на другому (магістерському) рівні вищої освіти в університетах. Визначено сутність системи професійно-цифрових компетентностей фахівців. Схарактеризовано принципи актуального оновлення змісту професійної освіти майбутніх викладачів.

Ключові слова: *концепція; зміст освіти; майбутній викладач; педагогічний університет; професійно-цифрові компетентності; принципи оновлення змісту; цифровізація; воєнний стан; повоєнний період.*

Постановка проблеми. Якість функціонування національної системи вищої педагогічної освіти завжди залежала від оптимальності вирішення головного питання: «Чому навчати студентів?». Сьогодні об'єктивним є замовлення суспільства закладам вищої педагогічної освіти на випускника-магістра, здатного сприяти національному відновленню і культуротворенню після Перемоги, духовно багатій й україноцентричній особистості з синергетичним, ноосферним світосприйманням, високим рівнем розвитку педагогічного професіоналізму, компетентного в способах мобілізації духовно-психологічних ресурсів життєстійкості людини, питаннях утвердження цінностей національної науки і культури в європейському освітньому просторі, готового

© О. Кучерявий, 2023

«годувати культурою» (синтагма Г. Філіпчука) майбутніх учителів і будити їх дух, а також здатного до неперервного особистісно-професійного саморозвитку в цифровому освітньому середовищі педагога-патріота нової генерації, який відповідає державним нормативно-правовим вимогам, цільовим настановам Концепції «Нова українська школа» та ін.

В умовах війни з російським агресором особливо актуальним для педагогічних університетів є практичне завдання, необхідність якого добре усвідомлюється їх керівництвом і педагогами, – забезпечення відповідності змісту професійної підготовки майбутніх викладачів нагальним потребам країни в період воєнного стану й у повоєнний час. Складність його вирішення посилюється тим, що в педагогічній науці відсутні цілісні концептуальні положення про моделювання нового змісту освіти в педагогічних університетах, який би в контексті сучасних суспільних потреб і потреб особистості майбутнього викладача підпорядковувався оновленим цільовим орієнтирам його фахової підготовки.

Отже, йдеться про загальну проблему подолання суперечностей між існуванням усвідомленої професорсько-викладацьким складом педагогічних університетів в умовах нових реалій їх функціонування потреби в оновленні змісту освіти майбутніх викладачів і недостатнім рівнем розробленості в теорії і методиці професійної освіти відповідної концептуально-теоретичної платформи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дотичною до розв'язання обраної проблеми є книга академіка Г. Філіпчука «Напередодні “24”: світовідчуття часу» (2022), матеріали, статті та доповіді з якої (вперше вони друкувалися в 2021 – 2022 роках) узагальнюють і репрезентують цінності національної культури, української мови, національної Пам'яті, Віри і Традиції і можуть слугувати платформою для оновлення змісту педагогічної освіти так само, як інші фундаментальні публікації вченого, зокрема монографія «Націєтворчість освіти» (2014).

На оновлення змісту освіти майбутніх викладачів за духовним напрямом зорієнтовано праці І. Беха (2012), де концептуально осмислюються освітньо-виховні домінанти

розвитку особистості та розкриваються закономірності й технології їхньої реалізації в педагогічній практиці (Бех, 2013).

Вибір стратегії оновлення відповідного змісту передусім за напрямом посилення його ціннісно-цифрового та модернізації інших елементів має спиратися на концептуальні засади підготовки майбутніх викладачів педагогічних закладів вищої освіти в умовах цифрової трансформації суспільства, розроблені Л. Петренко (2023).

Залишається актуальною як один із цільових орієнтирів проєктування нового змісту освіти викладача система знань і вмінь учителя в структурі його педагогічної культури, представлена в результатах дослідження В. Гриньової (1998).

Зміст педагогічної освіти майбутнього викладача в педагогічному університеті на аксіологічних, акмеологічних і особистісно-діяльнісних засадах у їх єдності був предметом аналізу Н. Гузій (2004). Т. Федірчик (2015) сфокусувала ретельну наукову увагу на змісті, цільових орієнтирах і науково-методичній системі професійної підготовки молодого викладача вищої школи, які є важливими для розвитку в нього педагогічного професіоналізму.

Досягнення поставленої мети вимагало опертя на сутнісні характеристики українських реалій і зарубіжного досвіду організації професійної підготовки вчителя, визначені провідними вітчизняними вченими в науково-аналітичній доповіді (Ничкало, Лук'янова, Хомич, 2021), а також на цілісну сукупність тенденцій підготовки вчителя нової генерації в національних педагогічних університетах в умовах євроінтеграції, встановлену Н. Лазаренко (2019), та обґрунтовані нею концептуальні засади цього процесу.

Мета статті – розкрити ціннісно-змістовий потенціал розробленої нами концепції оновлення змісту освіти майбутніх викладачів педагогічних університетів у вимірах соціальних потреб воєнного і повоєнного часу.

Методологічні підходи: філософія національної ідеї; системний, синергетичний, аксіологічний, акмеологічний, культурологічний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, компетентнісний і праксеологічний підходи.

Методи дослідження: загальнонаукові (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, абстрагування); системний аналіз культурологічної, психолого-педагогічної, соціологічної й іншої літератури для з'ясування стану розробленості проблеми та накреслення основних напрямів її вирішення; прогностичний аналіз і моделювання очікуваних результатів з метою визначення системи професійно-цифрових компетентностей викладача та презентації узагальнено-перспективного образу змісту його підготовки в педагогічному університеті; метод концептуалізації – для формулювання основних положень наукового пошуку; контент-аналіз – задля представлення основних ідей українських науковців щодо оновлення змісту національної педагогічної освіти; метод проєктів уможливив проєктування сукупності стратегічних напрямів оновлення змісту підготовки викладачів у педагогічних закладах вищої освіти (ЗВО).

Виклад основного матеріалу. В науковій статті ми розкриємо концепцію оновлення змісту професійної освіти майбутніх викладачів ЗВО в педагогічних університетах за логікою, що відповідає її *структурі*: основні концептуальні ідеї в контексті національних потреб воєнного і повоєнного періодів; цільові орієнтири фахової підготовки майбутніх викладачів в університеті в умовах його цифровізації, воєнного стану в країні та у вимірах потреб повоєнного часу; принципи оновлення змісту професійної освіти майбутніх викладачів педагогічних ЗВО на другому (магістерському) рівні.

Основні концептуальні ідеї щодо розроблення нового змісту професійної освіти майбутніх викладачів педагогічних університетів у контексті національних потреб воєнного і повоєнного періодів. Модель оновленого змісту будується адекватно уявленню про нове післявоєнне «обличчя» цільової підсистеми фахової підготовки магістрів у закладах вищої педагогічної освіти та є похідною від реалізації цілісної сукупності концептуальних ідей, а саме:

1. В умовах війни і цифровізації суспільства зміст професійної освіти майбутніх викладачів має бути випереджувального культуровідповідного характеру: якісно виконувати функції, що сприятимуть відродженню України після Перемоги – культуротрансляційну, культурозбережувальну, культуровідтворювальну і культуророзвивальну. Особливе місце в їх переліку належить і

функції стимулювання особистісно-професійного розвитку і саморозвитку майбутнього викладача.

Стрижневим напрямом оновлення змісту є функціональна повнота, яка має враховуватися під час його моделювання.

2. Пошук відповідного змісту фахової підготовки викладачів для закладів вищої педагогічної освіти здійснюється на перетині потреб суспільства у відновленні країни в післявоєнний час та потреб майбутніх викладачів і вчителів у особистісно-професійному та професійно-культурному розвитку.

3. Цільова стратегія моделювання якісних змін у змісті професійної підготовки майбутнього викладача в період воєнного стану в країні й після війни полягає в забезпеченні панування в ньому цінностей національної культури, національного духу за пріоритетного статусу української мови. Саме вона визначає україноцентриський напрям змісту відповідно до екзистенційних потреб держави.

4. У моделі оновленого змісту центральне місце належить психопедагогічній і цифровій фундаменталізації. Сплав фундаментальних ціннісно-змістових складників насамперед психології й педагогіки вищої школи, психології й педагогіки подолання людиною тривожних і стресових станів, психології й теорії педагогічної творчості, психології й педагогіки цілісного кар'єрного зростання викладача є аксіологічною платформою для формування у випускників готовності до якісного виконання своєї соціальної місії, а інструментально-фундаментальна система цінностей цифрової культури прискорює і гармонізує досягнення ними відповідної готовності.

5. Одне з найбільш пріоритетних завдань моделювання змісту професійної освіти – перетворення його на носія акмеологічно-розвивальних цінностей, які спрямовують майбутнього викладача на особистісне, професійне та професійно-культурне вдосконалення. Набуття студентами досвіду самотворчості (професійної самоосвіти і самовиховання) як ключового засобу їх цілісного розвитку й саморозвитку до вершин педагогічної зрілості забезпечується наявністю в навчальних планах відповідних спецкурсів.

6. Жахливі психотравмуючі наслідки війни потребують активізації студентів на надання окремим громадянам і собі посильної допомоги. Звідси невідкладним завданням моделювання

змісту освіти є розширення його функціонального діапазону: він має виконувати ще й валеологічно-психопедагогічну функцію в її єдності з діяльнісно-активізуючою. Опертя викладача на ці функції вимагає від нього:

а) створення умов для психічного оздоровлення студентів різними засобами;

б) спеціальної організації й стимулювання активних національно й особистісно значущих дій кожного студента;

в) занурення студентів у світ цінностей гуманістичної педагогіки добра і педагогіки любові, що важливо для роботи з психічно травмованими війною учнями на волонтерських засадах.

7. Зміст освіти майбутнього викладача вишу виконуватиме свої культуротворчі, особистісно- й професійно-розвивальні функції за умови збагачення його цінностями європейської психолого-педагогічної інноватики.

Цільові орієнтири фахової підготовки майбутніх викладачів в університеті в умовах його цифровізації, воєнного стану в країні та у вимірах потреб повоєнного часу. Цільовими орієнтирами професійної підготовки майбутніх викладачів є, зокрема система професійно-цифрових компетентностей, педагогічний професіоналізм і професійно-педагогічна культура викладача.

Професійно-цифрова компетентність викладача вищого закладу педагогічної освіти – це така системна характеристика його професіоналізму, особливі емерджентні властивості якої сприяють якісному виконанню ним певної фахової функції з опертям на цифрові технології, але не зводяться до суми властивостей прямо пов'язаних із предметом педагогічної праці професійного і цифрового компонентів. Відмінність понять «професійно-цифрова» і «цифрова» (цифрова передусім є таким гнучким елементом професійно-цифрової, що має універсальну властивість підвищувати якість взаємодії особистості не тільки з конкретною, але й з будь-якою предметною сферою її діяльності) компетентності викладача вимагає їх вживання залежно від мети і сенсу конкретного висловлювання у компетентнісному вимірі.

Система професійно-цифрових компетентностей викладача вищого педагогічного освітнього закладу як суб'єкта забезпечення в умовах інформатизації суспільства особистісного, професійного і професійно-культурного розвитку майбутніх педагогів – це еталонна модель цільового орієнтиру підвищення якості його

професійної діяльності за пріоритетним напрямом її цифровізації, цілісна сукупність фахових здатностей різної функціональної приналежності у вимірах потреб національного культуротворення, випереджувального поступу української освіти, її інтеграції в європейський освітній простір (Kucheryavui, 2022).

Висвітлене у статті поняття системи професійно-цифрових компетентностей викладача вищої педагогічної школи дозволяє вказати на такі її сутнісні характеристики:

1) утвердження структурного типу відповідної системи компетентностей – складу (йдеться про інтегральні евристично-цифровий, управлінсько-цифровий, саморозвивально-цифровий і цифровий структурні компоненти), наявність внутрішніх зв'язків між компонентами;

2) спрямованість на особистісний і професійний розвиток майбутніх педагогів;

3) культурозорієнтованість (йдеться про сприяння реалізації потреб у національному культуротворенні та євроінтеграції та потреб викладача у розвитку професійно-педагогічної культури);

4) відповідність вимогам еталонної моделі цільового орієнтиру якісної професійної діяльності викладача в цифровому освітньому середовищі.

Стрижнем концепції оновлення змісту професійної освіти майбутніх викладачів закладів вищої освіти в педагогічних університетах є схарактеризовані нижче принципи досягнення вищезазначених цілей:

1. Принцип ціннісно-змістової перебудови змішаної та онлайн-підготовки студентів до професійної діяльності на перетині потреб України у повоєнному відродженні й культуротворенні та потреб майбутніх викладачів у цілісному розвитку і якісному виконанні фахових і громадянських функцій. У широкому сенсі ця головна вимога спрямована на підвищення якості структурування змісту професійної підготовки майбутніх викладачів з урахуванням актуальних соціальних і особистісних запитів та потреб повоєнного відродження країни задля реалізації державної стратегії випереджувального розвитку педагогічної освіти. Принцип вимагає розподілу змістового ціннісного потенціалу як особливої цілісності на фундаментальні науково-базисні складники, з одного боку, а з іншого, – особистісно-потребнісні компоненти. Він стоїть «на чатах» досягнення

змістом функціональної повноти, підпорядкування змістових модулів насамперед духовно-національним пріоритетам, ідеям їх відповідності потребам країни у Перемозі над ворогом, цілісно-розвивальної зорієнтованості (наповнення темами, значущими для досягнення майбутніми викладачами вершин професійної зрілості), «озброєння» студентів психолого-педагогічними і цифровими інструментами допомоги собі й людям під час війни та ін.

2. Принцип культивування стратегічних ліній оновлення змісту педагогічної освіти майбутніх викладачів у контексті його професійно-психопедагогічної та цифрової фундаменталізації в гармонійній єдності. Принцип культивує провідну стратегічну лінію – на фундаменталізацію змісту освіти, передусім його провідних цінностей-цілей (методологічного, професійного, психопедагогічного і методичного ціннісно-змістового наповнення). Їй підпорядковується інша стратегічна лінія – врахування під час оновлення змісту освіти вимоги до забезпечення синтезу змістового і процесуального складників професійної підготовки майбутніх викладачів. Йдеться про інтеграцію знань і способів діяльності культуроцентричної, професійно-предметної та психопедагогічної спрямованості із сукупністю цифрових компетентностей (інструментальними цінностями-цілями).

3. Принцип домінантності культуропанівного україноцентричного напрямку оновлення змісту професійної підготовки майбутнього викладача з використанням цифрових технологій. Ця головна вимога сформульована передусім відповідно до гострої соціальної потреби будити й укріплювати дух українців, згуртовувати їх на основі цінностей національної культури, ідей національної ментальності, свободи і незалежності в боротьбі за існування держави з російськими окупантами. Основні настанови відповідного принципу:

1) підвищення рівня фундаментальності передусім спеціальних національно валентних предметів (історія України, українська мова і літератури та ін.);

2) включення культуровідповідних українських цінностей до програм з усіх дисциплін навчального плану закладу вищої педагогічної освіти – філософії, культурології, психології, педагогіки вищої школи, етики й естетики та ін.;

3) віддзеркалення у змісті освіти ціннісних потенціалів вітчизняних музеїв, кращих літературних творів українських

письменників, театрального, музичного та інших видів мистецтв (навчальні плани мають передбачати спецкурси передусім з музейної, мистецької й театральної педагогіки).

4. *Принцип закладання ціннісно-змістового фундаменту еталонного образу викладача-майстра педагогічного ЗВО майбутнього відповідно до вимог європейського поступу України.* Основний вектор стратегічної установки актуалізованого принципу стосується потреби опертя при моделюванні оновленого змісту освіти на цілісну модель викладача європейського рівня, здатного сприяти євроінтеграційному поступу національної вищої освіти і, зокрема, педагогічної. Відповідна модель має обов'язково враховувати національний досвід, а також теоретичні та практичні основи підготовки вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції, розкриті Н. Лазаренко (2019).

Необхідно, щоб як і вчителю, викладачеві ЗВПО були притаманні патріотизм, знання декількох іноземних мов, культури провідних європейських країн і системних якостей професіоналізму нового вчителя та ін. Специфіка діяльності викладача вимагають від нього теоретико-методологічних і методичних знань щодо підготовки вчителів за кордоном.

Акцентуємо увагу на нашому баченні основних системних характеристиках викладача педагогічного ЗВО, готового якісно представляти Україну за кордоном: україноцентрична гуманістична спрямованість особистості; здатність у цілях оптимізації змісту освіти швидко реагувати на появу в європейській освітній практиці інновацій щодо підготовки педагогів; здатність до підпорядкування самоосвіти і самовиховання, професійної творчості впродовж життя національним інтересам; готовність сприяти конкурентоспроможності українського науково-педагогічного продукту на європейському освітньому ринку інновацій; здатність демонструвати високий рівень педагогічного професіоналізму і педагогічно-цифрової культури в науковому дискурсі Європи, культивувати результати своєї творчої праці в принципово іншому етнокультурному середовищі; компетентність у перетворенні міжособистісної взаємодії з європейськими колегами і партнерами по спільних проєктах в ефективний засіб гармонізації й поглиблення освітніх і культурних зв'язків між певними українськими інституціями і Європейським Союзом.

5. *Принцип інтеграції у змісті освіти майбутніх викладачів знань гуманітарного соціокультурного, професійно-предметного і професійно-психопедагогічного, валеологічного (за пріоритету досягнення психічного здоров'я) і безпекового характеру.* Принцип інтеграції змісту освіти не є новим для вітчизняної педагогіки, різні аспекти інтеграції знань були предметом дослідження С. Гончаренка, І. Козловської, С. Клепка, В. Ільченко та ін. В Україні навіть з'явилася нова наукова галузь – дидактична інтегралогія, у якій висвітлюються закономірності та принципи структурування знань у процесі їх інтеграції (Козловська, 2012).

З одного боку, сформульована вимога до оновлення змісту професійної підготовки майбутніх викладачів робить логічний наголос на необхідності інтеграції його складників і вказує яких саме. З іншого, – актуалізований принцип націлює на розширення та поглиблення відповідного змісту у вимірі нагальних потреб України у воєнний період та після війни. Йдеться передусім про розширення і поглиблення професійно-психопедагогічного, валеологічного і безпекового складників змісту.

Висновки. Отже, запропонований варіант розробленої концепції утверджує в науковому дискурсі такі її актуалітети:

1. Зміст професійної підготовки майбутнього викладача педагогічного університету у воєнний і повоєнний періоди, з одного боку, має виконувати суспільно значущі культуровідповідні функції, а з іншого, – є провідним інтегральним засобом особистісно-професійного і професійно-культурного розвитку студента на магістерському рівні вищої освіти.

2. Історичний характер змісту освіти будь-якого фахівця і майбутнього викладача педагогічного ЗВО, зокрема, пов'язаний з певним етапом розвитку суспільства, який визначає цілі освітнього процесу залежно від його актуальних і перспективних потреб. Зміст освіти має змінюватись відповідно до вимог максимально можливого сприяння існуванню української державності в умовах російської агресії, відновлення країни і культуротворення українців після війни в сім'ї європейських народів. Домінантна стратегія оновлення змісту – забезпечення цілісності цінностей української культури, єдності і незалежності держави, формування готовності студентів будити козацький дух в інших людей, здійснювати освітній процес і просвіту на україноцентричних засадах.

3. При оновленні й відборі змісту освіти майбутнього викладача враховується потреба в її гуманізації, створенні умов для цілісного розвитку і саморозвитку фахівця через включення відповідних спецкурсів.

4. Стрижневим напрямом оновлення змісту є його професійна, психопедагогічна і цифрова фундаменталізація. Вона підпорядковується цілям опанування студентами системи професійно-цифрових компетентностей.

5. За здатність викладача педагогічного вишу виходити із тривожного стану, сприяти успішній роботі випускників з психічно травмованими війною дітьми у змісті має відповідати окрема освітня компонента, що інтегрує спеціальні психологічні, педагогічні та валеологічні знання й уміння.

6. Зміст професійної підготовки майбутніх викладачів має збагачуватись цінностями-знаннями й цінностями-способами діяльності, важливими для входження національної педагогічної освіти в європейський освітній простір.

Перспективи подальших досліджень. Подальший науковий пошук пов'язується з отриманням результатів щодо особливостей історико-генетичного, парадигмального і компаративного підходів до визначення факторів, структури і критеріїв відбору змісту освіти.

Список використаної літератури

- Бех, І. Д. (2012). *Особистість у просторі духовного розвитку*. Київ: Академвидав.
- Бех, І. Д. (2013). Інноваційна виховна технологія: сутнісні положення та шляхи реалізації. В кн. *Естетика і етика педагогічної дії* (Вип. 5, с. 156-165). Київ; Полтава.
- Гриньова, В. М. (1998). *Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспекти)*: монографія. Харків: Основа.
- Гузій, Н. В. (2004). *Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти*: монографія. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова.
- Козловська, І. М. (2012). Теоретико-методологічні основи інтеграції знань у навчальному процесі: основи дидактичної інтегративної педагогії. *Молодь і ринок*, 11, 31-35.
- Лазаренко, Н. І. (2019). *Професійна підготовка вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції*: монографія. Вінниця: Друк плюс.
- Ничкало, Н. Г., Лук'янова, Л. Б., Хомич, Л. О. (2021). *Професійна підготовка вчителя: науково-аналітична доповідь*. Національна академія наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Юрка Любченка.
- Петренко, Л. М. (2023). Концептуальні засади підготовки майбутніх викладачів педагогічного закладу вищої освіти в умовах цифрової трансформації суспільства. *Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*, 1 (7), 140-151. Взято з [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(7\).2023.140-151](https://doi.org/10.35387/ucj.1(7).2023.140-151).

Федірчук, Т. Д. (2015). *Розвиток педагогічного професіоналізму молодого викладача вищої школи (теоретико-методичний аспект)*: монографія. Чернівці: Чернівецький національний університет.

Філіпчук, Г. (2022). *Напередодні «24»: світовідчуження часу*. Київ; Чернівці: Букрек.

Філіпчук, Г. Г. (2014). *Націєтворчість освіти*: монографія. Чернівці: Зелена Буковина.

Kucheryavyy, O. (2022). System of professional-digital competencies of a teacher of a higher pedagogical educational institution. *Science Rise: Pedagogical Education*, 2 (47), 47-52. Doi: <http://doi.org/10.15587/2519-4984.2022.255072>

Oleksandr Kucheriavyy

THE CONCEPT OF UPDATING THE CONTENT OF FUTURE LECTURERS OF PEDAGOGICAL UNIVERSITIES TRAINING IN TERMS OF THE SOCIAL NEEDS DURING WAR AND POST-WAR TIMES

The article defines and reveals the structural elements of the concept of updating the content of professional training of future lecturers of pedagogical higher education institutions in terms of the social needs during the war and post-war period. Conceptual ideas are revealed. They are the following: 1) the need to ensure anticipatory and culturally relevant nature of the content of education, to achieve functional completeness; 2) updating the content at the intersection of the post-war needs of society in revival and cultural creation and the teacher's needs in personal and professional development; 3) transforming the content into a carrier of the dominant values of national culture, national spirit with the priority status of the Ukrainian language; 4) choosing a strategic line for professional, psycho-pedagogical and digital fundamentalization of the content; 5) taking into account in the content of education the needs of the personality of the future teacher in holistic development throughout life; 6) expansion of the functional range of the content due to the inclusion of the valeological-psycho-pedagogical function in unity with the activity-activating one; 7) enrichment of the content with the achievements of world scientific psychological and pedagogical innovations.

The essence of the system of the teacher's professional and digital competencies as a target guideline for updating the content of their professional training in the conditions of martial law in the country has been determined. The following principles of actual renewal of the content of the professional education of future teachers of pedagogical higher education institutions are characterized. They are the following: 1) value-content restructuring of mixed and online preparation of students for professional activities at the intersection of the needs of Ukraine in post-war revival and cultural creation and the needs of future teachers in the holistic development and quality performance of professional and civic functions; 2) cultivation of strategic lines of renewal of the content of future teachers' pedagogical education in the context of its professional, psycho-pedagogical and digital fundamentalization in harmonious unity; 3) the dominance of the culturally dominant Ukrainian-centric direction of updating the content of professional future teacher training using digital technologies; 4) laying the value-content foundation of the reference image of the teacher-master of the pedagogical higher educational institution of the future in accordance with the requirements of Ukraine's European progress; 5) integration in the content of future teachers' education of humanitarian, socio-cultural, professional-subject and professional-psycho-pedagogical, valeological (prior to achieving mental health) and safety knowledge.

Keywords: *concept; content of education; future teacher; pedagogical university; professional and digital competences; principles of content updating; digitization; martial law; post-war period.*

References

- Bekh, I. D. (2012). *Osobystist u prostori dukhovnoho rozvytku [Personality in the space of spiritual development]*. Kyiv: Akademvydav [in Ukrainian].
- Bekh, I. D. (2013). Innovatsiina vykhovna tekhnolohiia: sutnisni polozhennia ta shliakhy realizatsii [Innovative educational technology: essential terms and ways of realization]. In *Estetyka i etyka pedahohichnoi dii [Aesthetics and ethics of pedagogical action]* (Is. 5, pp. 156-165). Kyiv; Poltava [in Ukrainian].
- Fedirchuk, T. D. (2015). *Rozvytok pedahohichnoho profesionalizmu molodoho vykladacha vyshchoi shkoly (teoretyko-metodychnyi aspekt) [Development of pedagogical professionalism of a young teacher of a higher school (theoretical and methodological aspect)]*: monohrafiia. Chernivtsi: Chernivetskyi natsionalnyi universytet [in Ukrainian].
- Filipchuk, H. (2022). *Naperedodni «24»: svitovidchuvannia chasu [On the eve of "24": perception of time]*. Kyiv; Chernivtsi: Bukrek [in Ukrainian].
- Filipchuk, H. H. (2014). *Natsiietvorchist osvity [National creativity of education]*: monohrafiia. Chernivtsi: Zelena Bukovyna [in Ukrainian].
- Hrynova, V. M. (1998). *Formuvannia pedahohichnoi kultury maibutnoho vchytelia (teoretychnyi ta metodychnyi aspekty) [Formation of the pedagogical culture of the future teacher (theoretical and methodological aspects)]*: monohrafiia. Kharkiv: Osnova [in Ukrainian].
- Huzii, N. V. (2004). *Pedahohichnyi profesionalizm: istoryko-metodolohichni ta teoretychni aspekty [Pedagogical professionalism: historical, methodological and theoretical aspects]*: monohrafiia. Kyiv: NPU im. M. P. Drahomanova [in Ukrainian].
- Kozlovska, I. M. (2012). Teoretyko-metodolohichni osnovy intehratsii znan u navchalnomu protsesi: osnovy dydaktychnoi intehrolohii [Theoretical and methodological foundations of knowledge integration in the educational process: foundations of didactic integrology]. *Molod i rynok [Youth and the market]*, 11, 31-35 [in Ukrainian].
- Kucheryavi, O. (2022). System of professional-digital competencies of a teacher of a higher pedagogical educational institution. *Science Rise: Pedagogical Education*, 2 (47), 47-52. Doi: <http://doi.org/10.15587/2519-4984.2022.255072>
- Lazarenko, N. I. (2019). *Profesiina pidhotovka vchyteliv u pedahohichnykh universytetakh Ukrainy v umovakh yevrointehratsii [Professional training of teachers in pedagogical universities of Ukraine in the conditions of European integration]*: monohrafiia. Vinnytsia: Druk plius [in Ukrainian].
- Nychkalo, N. H., Lukianova, L. B., & Khomych, L. O. (2021). *Profesiina pidhotovka vchytelia [Professional teacher training]*: naukovu-analitychna dopovid. Natsionalna akademiia nauk Ukrainy, Instytut pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh imeni Ivana Ziaziuna NAPN Ukrainy. Kyiv: Yurka Liubchenka [in Ukrainian].
- Petrenko, L. M. (2023). Kontseptualni zasady pidhotovky maibutnikh vykladachiv pedahohichnoho zakladu vyshchoi osvity v umovakh tsyfrovoi transformatsii suspilstva [Conceptual principles of training future teachers of a pedagogical institution of higher education in the conditions of digital transformation of society]. *Visnyk kafedry YuNESKO «Neperervna profesiina osvita XXI stolittia» [UNESCO Chair Journal "Lifelong Professional Education in the XXI Century"]*, 1 (7), 140-151. Retrieved from [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(7\).2023.140-151](https://doi.org/10.35387/ucj.1(7).2023.140-151) [in Ukrainian].

Одержано 07.09.2023 р.